

29.06.2021

TÜRKİYE BAROLAR BİRLİĞİ

CMK KOMİSYONU

KONUSU : 29.06.2021 tarihli Komisyon toplantısında Dördüncü Yargı Reformu Paketi kapsamında TCK ve CMK'da öngörülen yasal değişikliklerin değerlendirme notlarıdır.

Ceza Muhakemesi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifinin;

(Madde 6)

Nitelikli haller

Madde 82- (1) Kasten öldürme suçunun;

- a) Tasarlayarak,
 - b) Canavarca hisle veya eziyet çektirerek,
 - c) Yangın, su baskını, tahrip, batırma veya bombalama ya da nükleer, biyolojik veya kimyasal silah kullanmak suretiyle,
 - d) Üstsoy veya altsoydan birine ya da eş, boşandığı eş veya kardeşe karşı,
 - e) Çocuğa ya da beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı,
 - f) Gebe olduğu bilinen kadına karşı,
 - g) Kişinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle,
 - h) Bir suçu gizlemek, delillerini ortadan kaldırmak veya işlenmesini kolaylaştırmak ya da yakalanmamak amacıyla,⁽¹⁾
 - i) (Ek:29/6/2005 - 5377/9 md.) Bir suçu işleyememekten dolayı duyduğu infialle,
 - j) Kan gütme saikiyle,⁽²⁾
 - k) Töre saikiyle,⁽²⁾
- İşlenmesi halinde, kişi ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılır.

(Madde 7)

Kasten yaralama

Madde 86- (1) Kasten başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) (Ek fıkra: 31/3/2005 – 5328/4 md.) Kasten yaralama fiilinin kişi üzerindeki etkisinin basit bir tıbbî müdahaleyle giderilebilecek ölçüde hafif olması hâlinde, mağdurun şikâyeti üzerine, dört aydan bir yıla kadar hapis veya adli para cezasına hükmolunur.

(3) Kasten yaralama suçunun;

- a) Üstsoya, altsoya, eşe, boşandığı eşe veya kardeşe karşı,
- b) Beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı,
- c) Kişinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle,
- d) Kamu görevlisinin sahip bulunduğu nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle,
- e) Silahla,
- f) (Ek:14/4/2020-7242/11 md.) Canavarca hisle,

İşlenmesi halinde, şikâyet aranmaksızın, verilecek ceza yarı oranında, (f) bendi bakımından ise bir kat artırılır.

(Madde 8)

Eziyet

Madde 96- (1) Bir kimsenin eziyet çekmesine yol açacak davranışları gerçekleştiren kişi hakkında iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(2) Yukarıdaki fıkra kapsamına giren fiillerin;

a) Çocuğa, beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye ya da gebe kadına karşı,

b) Üstsoy veya altsoya, babalık veya analığa ya da eşe, **veya boşandığı eşe** karşı, İşlenmesi halinde, kişi hakkında üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(Madde 9)

Kişiyi hürriyetinden yoksun kılma

Madde 109- (1) Bir kimseyi hukuka aykırı olarak bir yere gitmek veya bir yerde kalmak hürriyetinden yoksun bırakan kişiye, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) Kişi, fiili işlemek için veya işlediği sırada cebir, tehdit veya hile kullanırsa, iki yıldan yedi yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(3) Bu suçun;

a) Silahla,

b) Birden fazla kişi tarafından birlikte,

c) Kişinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle,

d) Kamu görevinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle,

e) Üstsoy, altsoy veya eşe **ya da boşandığı eşe** karşı,

f) Çocuğa ya da beden veya ruh bakımından kendini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı,

İşlenmesi halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza bir kat artırılır.

(4) Bu suçun mağdurun ekonomik bakımdan önemli bir kaybına neden olması halinde, ayrıca bin güne kadar adli para cezasına hükmolunur.

(5) Suçun cinsel amaçla işlenmesi halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek cezalar yarı oranında artırılır.

(6) Bu suçun işlenmesi amacıyla veya sırasında kasten yaralama suçunun neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış hallerinin gerçekleşmesi durumunda, ayrıca kasten yaralama suçuna ilişkin hükümler uygulanır.

Değerlendirme:

Kasten Öldürme, Kasten Yaralama, Eziyet ve Kişiyi Hürriyetinden Yoksun Bırakma suçlarında yer alan nitelikli haller bölümüne “*veya boşandığı eşe*” ibaresinin eklenmesi düzenlenmiştir.

Boşanan eşin bu kapsamda değerlendirilmesi kadına karşı şiddetin önlenmesi açısından önemli bir husus iken taraflar arasında evlilik olmasa bile hukuken kurulan ve Türk Medeni Kanunu ile tanınan tüm aile ilişkilerin bu kapsamda kabul edilmesi gerekir. Bu noktada TMK mad. 118 kapsamında Nişanlanma Kurumu da tarafların ilişkilerini düzenlediğinden madde kapsamının genişletilerek, “*nişanlıya, nişanı bozduğu veya boşandığı eşe*” ibaresinin eklenmesi daha uygun olacaktır.

(Madde 10)

Yetkili mahkeme

Madde 12 – (1) Davaya bakmak yetkisi, suçun işlendiği yer mahkemesine aittir.

(2) Teşebbüste son icra hareketinin yapıldığı, kesintisiz suçlarda kesintinin gerçekleştiği ve zincirleme suçlarda son suçun işlendiği yer mahkemesi yetkilidir.

(3) Suç, ülkede yayımlanan bir basılı eserle işlenmişse yetki, eserin yayım merkezi olan yer mahkemesine aittir. Ancak, aynı eserin birden çok yerde basılması durumunda suç, eserin yayım merkezi dışındaki baskısında meydana gelmişse, bu suç için eserin basıldığı yer mahkemesi de yetkilidir.

(4) Soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlı olan hakaret suçunda eser, mağdurun yerleşim yerinde veya oturduğu yerde dağıtılmışsa, o yer mahkemesi de yetkilidir. Mağdur, suçun işlendiği yer dışında tutuklu veya hükümlü bulunuyorsa, o yer mahkemesi de yetkilidir.

(5) Görsel veya işitsel yayınlarda da bu maddenin üçüncü fıkrası hükmü uygulanır. Görsel ve işitsel yayın, mağdurun yerleşim yerinde ve oturduğu yerde işitilmiş veya görülmüşse o yer mahkemesi de yetkilidir.

(6) Bilişim sistemlerinin, banka veya kredi kurumlarının ya da banka veya kredi kartlarının araç olarak kullanılması suretiyle işlenen suçlarda mağdurun yerleşim yeri mahkemeleri de yetkilidir.

Değerlendirme:

CMK mad. 12 kapsamında Yetkili Mahkeme düzenlemesine yapılan ekleme ile bilişim ve bankacılık sistemleri kullanılarak mağdur olan kişilerin yerleşim yeri mahkemelerinin de yetkilendirilmesi düzenlenmiştir.

Yargıya duyulan güvenin korunması ve adalete erişim mağdurlar açısından kolaylaştırılması yönünden yerinde bir düzenlemedir.

(Madde 11)

Çağrıya uymayan tanıklar

Madde 44 – (1) Usulüne uygun olarak çağrılıp da mazeretini bildirmeksizin gelmeyen tanıklar zorla getirilir ve gelmemelerinin sebep olduğu giderler takdir edilerek, kamu alacaklarının tahsili usulüne göre ödettirilir. Zorla getirilen tanık evvelce gelmemesini haklı gösterecek sebepleri sonradan bildirirse aleyhine hükmedilen giderler kaldırılır. **Zorla getirme kararı; telefon, telgraf, faks, elektronik posta gibi iletişim bilgilerinin dosyada bulunması halinde bu araçlardan yararlanılmak suretiyle de tanığa bildirilir.**

(2) Fiilî hizmette bulunan askerler hakkındaki zorla getirme kararı askerî makamlar aracılığıyla infaz olunur.

Değerlendirme:

CMK mad. 44 Zorla getirme kararı verilen tanıkların diğer çağrı usulleri ile mahkemeye daveti düzenlenmiş olup bu çağrının hızlı ve ulaşılabilir tüm yollardan yapılması,

adil yargılanma süresinin sağlanması açısından uygun görülmektedir. Ancak bu bilişim sistemleri üzerinden yapılan ve teknik aksaklık sebebiyle tanığa ulaşmama ihtimali olan bu çağrıya uyulmamasına hukuken bir sonuç bağlanmadığının garanti edilmesi yerinde olacaktır.

(Madde 12)

Yakalanan kişinin mahkemeye götürülmesi

Madde 94 – (Değişik:21/2/2014 – 6526/7 md.) (1) Hâkim veya mahkeme tarafından verilen yakalama emri üzerine soruşturma veya kovuşturma evresinde yakalanan kişi, en geç yirmi dört saat içinde yetkili hâkim veya mahkeme önüne çıkarılır.

(2) Yakalanan kişi, en geç yirmi dört saat içinde yetkili hâkim veya mahkeme önüne çıkarılmıyorsa, aynı süre içinde yakalandığı yer adliyesinde, mevcut değil ise en yakın adliyede kurulu sesli ve görüntülü iletişim sisteminin kullanılması suretiyle yetkili hâkim veya mahkeme tarafından bu kişinin sorgusu yapılır veya ifadesi alınır.

(3) İfadesi alınmak amacıyla düzenlenen yakalama emri üzerine mesai saatleri dışında yakalanan ve belirlenen tarihte yargı mercii önünde hazır bulunmayı taahhüt eden kişinin serbest bırakılması, Cumhuriyet savcısı tarafından emredilebilir. Bu hüküm her yakalama emri için ancak bir kez uygulanabilir. Taahhüdünü yerine getirmeyen kişiye, yakalama emrinin düzenlendiği yer Cumhuriyet savcısı tarafından bin Türk Lirası idari para cezası verilir.

Değerlendirme:

CMK mad. 94 kapsamında eklenen fıkra ile yakalama emri düzenlenen ve mesai saatleri dışında yakalanan ve ifade için belirlenen mercii önünden hazır bulunmayı taahhüt eden şüpheli/sanığın serbest bırakılmasının emredilebileceği, bu taahhüde uymayanlar hakkında bin Türk lirası idari para cezası verileceği düzenlenmiştir.

Bu düzenlemenin Cumhuriyet Savcılarına çok geniş takdir yetkisi tanıdığı ve suç türü açısından hiçbir sınırlama getirilmemesinin kabul edilemez olduğu görüşünde birleşmiştir. Şöyle ki madde uygulaması kişilerin mağduriyetlerinin önlenmesi için planlanmış ise de uygulamada Nöbetçi Savcılık ve Nöbetçi Mahkeme uygulamaları bulunmaktadır. Nöbetçi birimlerin yoğunluğu sebebiyle mağduriyetin önlenmek istenmesi durumunda ise taahhülle serbest bırakma uygulaması için yapılması gereken suç şüphesi altında olan kişileri kaçma düşüncesinden caydıracak ağırlıkta kişinin ekonomik durumuna göre belirlenecek miktarda idari para cezası ile ağır cezayı gerektirmeyen suçlar dışında uygulanabileceğinin düzenlenmesi ile sınırlamak olmalıdır.

(Madde 13)

Tutuklama nedenleri

Madde 100 – (1) Kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut delillerin ve bir tutuklama nedeninin bulunması halinde, şüpheli veya sanık hakkında tutuklama kararı verilebilir. İşin önemi, verilmesi beklenen ceza veya güvenlik tedbiri ile ölçülü olmaması halinde, tutuklama kararı verilemez.

(2) Aşağıdaki hallerde bir tutuklama nedeni var sayılabilir:

a) Şüpheli veya sanığın kaçması, saklanması veya kaçacağı şüphesini uyandıran somut olgular varsa.

b) Şüpheli veya sanığın davranışları;

1. Delilleri yok etme, gizleme veya değiştirme,

2. Tanık, mağdur veya başkaları üzerinde baskı yapılması girişiminde bulunma, hususlarında kuvvetli şüphe oluşturuyorsa.

(3) Aşağıdaki suçların işlendiği hususunda somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı halinde, tutuklama nedeni var sayılabilir:

- a) 26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda yer alan;
 1. Soykırım ve insanlığa karşı suçlar (madde 76, 77, 78),
 2. (Ek:6/12/2019-7196/58 md.) Göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti (madde 79, 80)
 3. Kasten öldürme (madde 81, 82, 83),
 - 4.(Ek: 6/12/2006 – 5560/17 md.) Silahla işlenmiş kasten yaralama (madde 86, fıkra 3, bent e) ve neticesi sebebiyle ağırlaşmış kasten yaralama (madde 87),
 5. İşkence (madde 94, 95)
 6. Cinsel saldırı (birinci fıkra hariç, madde 102),
 7. Çocukların cinsel istismarı (madde 103),
 - 8.(Ek: 6/12/2006 – 5560/17 md.) Hırsızlık (madde 141, 142) ve yağma (madde 148, 149),
 9. Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti (madde 188),
 10. Suç işlemek amacıyla örgüt kurma (iki, yedi ve sekizinci fıkralar hariç, madde 220),
 11. Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar (madde 302, 303, 304, 307, 308),
 12. Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar (madde 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315),
 - b) 10.7.1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanunda tanımlanan silah kaçakçılığı (madde 12) suçları.
 - c) 18.6.1999 tarihli ve 4389 sayılı Bankalar Kanununun 22 nci maddesinin (3) ve (4) numaralı fıkralarında tanımlanan zimmet suçu.
 - d) 10.7.2003 tarihli ve 4926 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununda tanımlanan ve hapis cezasını gerektiren suçlar.
 - e) 21.7.1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 68 ve 74 üncü maddelerinde tanımlanan suçlar.
 - f) 31.8.1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanununun 110 uncu maddesinin dört ve beşinci fıkralarında tanımlanan kasten orman yakma suçları.
 - g) (Ek: 27/3/2015-6638/14 md.) 6/10/1983 tarihli ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun 33 üncü maddesinde sayılan suçlar.
 - h) (Ek: 27/3/2015-6638/14 md.) 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 7 nci maddesinin üçüncü fıkrasında belirtilen suçlar.
- (4) (Değişik: 2/7/2012-6352/96 md.) Sadece adli para cezasını gerektiren suçlarda veya vücut dokunulmazlığına karşı kasten işlenenler hariç olmak üzere hapis cezasının üst sınırı iki yıldan fazla olmayan suçlarda tutuklama kararı verilemez

Değerlendirme:

CMK kapsamında mad. 100/3 fıkrasında eklenecek “somut delillere dayanan” ibaresinin eklenmesinin düzenlenmesidir.

Bu ibarenin eklenmesinin madde uygulamasına bir katkısı yoktur. Şöyle ki, somut delillere dayanan kuvvetli suç şüphesi maddede tutuklama için aranan şartlardan olup, tutuklama nedenlerinde de benzer düzenlemeler bulunmaktadır. Kanun bu noktada mad. 100/3'te yer alan katalog ile tutuklama nedeninin varsayılabileceğini belirttiği suçları düzenlemişken burada yeniden benzer bir ibarenin belirtilmesinin hiçbir özel anlam ve getirisi

bulunmamaktadır. Somut delillere dayanan kuvvetli suç şüphesinin bulunmaması halinde zaten aynı maddenin 1. fıkrası gereğince tutuklama kararının şartları oluşmamaktadır.

(Madde 14)

Tutuklama kararı

Madde 101 – (1) Soruşturma evresinde şüphelinin tutuklanmasına Cumhuriyet savcısının istemi üzerine sulh ceza hâkimi tarafından, kovuşturma evresinde sanığın tutuklanmasına Cumhuriyet savcısının istemi üzerine veya re'sen mahkemece karar verilir. Bu istemlerde mutlaka gerekçe gösterilir ve adli kontrol uygulamasının yetersiz kalacağını belirten hukukî ve fiilî nedenlere yer verilir.

(2) (Değişik: 2/7/2012-6352/97 md.) Tutuklamaya, tutuklamanın devamına veya bu husustaki bir tahliye isteminin reddine ilişkin kararlarda;

- a) Kuvvetli suç şüphesini,
- b) Tutuklama nedenlerinin varlığını,
- c) Tutuklama tedbirinin ölçülü olduğunu,
- d) **Adli kontrol uygulamasının yetersiz kalacağını,**

gösteren deliller somut olgularla gerekçelendirilerek açıkça gösterilir. Kararın içeriği şüpheli veya sanığa sözlü olarak bildirilir, ayrıca bir örneği yazılmak suretiyle kendilerine verilir ve bu husus kararda belirtilir.

(3) Tutuklama istenildiğinde, şüpheli veya sanık, kendisinin seçeceği veya baro tarafından görevlendirilecek bir müdafinin yardımından yararlanır.

(4) Tutuklama kararı verilmezse, şüpheli veya sanık derhâl serbest bırakılır.

(5) Bu madde ile 100 üncü madde gereğince verilen kararlara itiraz edilebilir.

Değerlendirme:

CMK kapsamında mad. 101/2 c bendine “*adli kontrol uygulamasının yetersiz kalacağını*” ibaresinin eklenmesi düzenlenmiştir.

Bu düzenlemenin tutuklama tedbirinin şartlarından tedbirin ölçülü olduğu gerekçeli değerlendirmesi için tutuklama kararının veren tüm hakimlik ve mahkemelerce matbu şekilde hazırlanan basmakalıp gerekçelerde dahi yer aldığı düşünüldüğünde uygulamaya hiçbir katkısı olmayan bu düzenlemenin ölçülü olma şartı bir önceki bentte belirtildiği halde ayrıca neden düzenlendiğine anlam verilememiştir. Ne yazık ki uygulamaya katkı veren bir düzenleme değildir.

(Madde 15)

Adli kontrol

Madde 109 – (1) (Değişik: 2/7/2012-6352/98 md.) Bir suç sebebiyle yürütülen soruşturmada, 100 üncü maddede belirtilen tutuklama sebeplerinin varlığı halinde, şüphelinin tutuklanması yerine adli kontrol altına alınmasına karar verilebilir.

(2) Kanunda tutuklama yasağı öngörülen hallerde de, adli kontrole ilişkin hükümler uygulanabilir.

(3) Adli kontrol, şüphelinin aşağıda gösterilen bir veya birden fazla yükümlülüğe tabi tutulmasını içerir:

- a) Yurt dışına çıkamamak,
- b) Hâkim tarafından belirlenen yerlere, belirtilen süreler içinde düzenli olarak başvurmak.

c) Hâkimin belirttiği merci veya kişilerin çağrılarına ve gerektiğinde meslekî uğraşlarına ilişkin veya eğitime devam konularındaki kontrol tedbirlerine uymak.

d) Her türlü taşıtları veya bunlardan bazılarını kullanamamak ve gerektiğinde kaleme, makbuz karşılığında sürücü belgesini teslim etmek.

e) Özellikle uyuşturucu, uyarıcı veya uçucu maddeler ile alkol bağımlılığından arınmak amacıyla, hastaneye yatmak dahil, tedavi veya muayene tedbirlerine tâbi olmak ve bunları kabul etmek.

f) Şüphelinin parasal durumu göz önünde bulundurularak, miktarı ve bir defada veya birden çok taksitlerle ödeme süreleri, Cumhuriyet savcısının isteği üzerine hâkimce belirlenecek bir güvence miktarını yatırmak.

g) Silâh bulunduramamak veya taşıyamamak, gerektiğinde sahip olunan silâhları makbuz karşılığında adlî emanete teslim etmek.

h) Cumhuriyet savcısının istemi üzerine hâkim tarafından miktarı ve ödeme süresi belirlenecek parayı suç mağdurunun haklarını güvence altına almak üzere aynî veya kişisel güvenceye bağlamak.

i) Aile yükümlülüklerini yerine getireceğine ve adlî kararlar gereğince ödemeye mahkûm edildiği nafakayı düzenli olarak ödeyeceğine dair güvence vermek.

j) (Ek: 2/7/2012-6352/98 md.) Konutunu terk etmemek.

k) (Ek: 2/7/2012-6352/98 md.) Belirli bir yerleşim bölgesini terk etmemek.

l) (Ek: 2/7/2012-6352/98 md.) Belirlenen yer veya bölgelere gitmemek.

(4) (Ek: 25/5/2005 – 5353/14 md.; Mülga: 2/7/2012-6352/98 md.) (Yeniden Düzenleme:14/4/2020-7242/15 md.) Maruz kaldığı ağır bir hastalık veya engellilik nedeniyle ceza infaz kurumu koşullarında hayatını yalnız idame ettiremediği 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanununun 16 ncı maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca tespit edilen şüpheli ile gebe olan veya doğurduğu tarihten itibaren altı ay geçmemiş bulunan kadın şüphelinin tutuklanması yerine adlî kontrol altına alınmasına karar verilebilir. Hakkında mahkûmiyet hükmü verilmiş ve bu hükümlerle ilgili olarak istinaf veya temyiz kanun yoluna başvurulmuş olması hâlinde, UYAP kayıtlarını incelemek suretiyle hükmü veren ilk derece mahkemesi de adlî kontrol kararı verebilir.

(5) Hâkim veya Cumhuriyet savcısı (d) bendinde belirtilen yükümlülüğün uygulamasında şüphelinin meslekî uğraşlarında araç kullanmasına sürekli veya geçici olarak izin verebilir.

(6) Adlî kontrol altında geçen süre, şahsî hürriyeti sınırlama sebebi sayılarak cezadan mahsup edilemez. Bu hüküm, maddenin üçüncü fıkrasının (e) ve (j) bentlerinde bendinde belirtilen hallerde uygulanmaz. Ancak, (j) bendinde belirtilen konutunu terk etmemek yükümlülüğü altında geçen her iki gün, cezanın mahsubunda bir gün olarak dikkate alınır.

(7) (Ek: 6/12/2006 – 5560/19 md.) Kanunlarda öngörülen tutukluluk sürelerinin dolması nedeniyle salıverilenler hakkında adlî kontrole ilişkin hükümler uygulanabilir.

Değerlendirme:

CMK kapsamında mad. 109/6 devamına eklenen konutu terk etmemek yükümlülüğü altında geçen sürelerin kişinin cezasının infazında mahsubuna özel bir düzenleme ile esas alınacağı düzenlenmiştir.

Uzun süre konutu terk etmemek yükümlülüğü altında, görüntüde özgür ancak hürriyeti evi ile kısıtlanan kişilerin mağduriyetlerinin bir ölçüde engellenmesi yerindedir. Ancak bu düzenleme kapsamında bu yükümlülük altında uzun süreler geçirip mahkumiyet süresi bu süreden kısa olan veya beraat kararı yahut KYOK ile hakkında ceza verilmeyen kişilerin

CMK mad. 141 kapsamında yapılacak paralel bir düzenleme ile cezadan mahsubun yanında tazminat haklarının da düzenlenmesi gerekmektedir.

(Madde 16)

Adli kontrol kararı ve hükmedecek merciler

Madde 110 – (1) Şüpheli, Cumhuriyet savcısının istemi ve sulh ceza hâkiminin kararı ile soruşturma evresinin her aşamasında adli kontrol altına alınabilir.

(2) Hâkim, Cumhuriyet savcısının istemiyle, adli kontrol uygulamasında şüpheliyi bir veya birden çok yeni yükümlülük altına koyabilir; kontrolün içeriğini oluşturan yükümlülükleri bütünüyle veya kısmen kaldırabilir, değiştirebilir veya şüpheliyi bunlardan bazılarına uymaktan geçici olarak muaf tutabilir.

(3) 109 uncu madde ile bu maddenin **birinci ve ikinci fıkrası** hükümleri, gerekli görüldüğünde, görevli ve yetkili diğer yargı mercileri tarafından da, kovuşturma evresinin her aşamasında uygulanır.

(4) **Şüpheli veya sanığın adli kontrol yükümlülüğünün devamının gerekip gerekmeyeceği hususunda en geç dört aylık aralıklarla; soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısının istemi üzerine sulh ceza hakimi, kovuşturma evresinde ise re'sen mahkeme tarafından 109 uncu madde hükümleri göz önünde bulundurularak karar verilir.**

Değerlendirme:

CMK kapsamında mad 110'da yapılan düzenleme ile adli kontrol tedbirlerinin devam eden süreçte gözden geçirilmesi için azami süreler ve hakim ve mahkemeler eliyle denetlenmesi yönünde re'sen karar verileceği düzenlenmiştir.

Tutuklama tedbirine benzer şekilde uygulamada oldukça uzun süre yükümlülük altında özgürlüğü kısıtlanan şüpheli/sanıklar yönünden bu gözden geçirme düzenlenmesi son derece yerindedir. Ancak belirlenen zaman aralığı olan dört ayın keyfi bir düzenleme olduğu kanun sistematüğinde CMK kapsamında aylık ve üç aylık periyotların kullanıldığı dikkate alındığından üç aylık sürelerle incelenmesinin daha uygun olacağı, uygulamacılar açısından da bu sürenin takibinin sağlanmasında kolaylık sağlayacağı dikkate alınmalıdır.

(Madde 17)

Adli kontrol altında geçecek süre

Madde 110/A – (1) Ağır ceza mahkemesinin görevine girmeyen işlerde adli kontrol süresi en çok iki yıldır. Ancak bu süre, zorunlu hallerde gerekçesi gösterilerek bir yıl daha uzatılabilir.

(2) Ağır ceza mahkemesinin görevine giren işlerde, adli kontrol süresi en çok üç yıldır. Bu süre, zorunlu hallerde, gerekçesi gösterilerek uzatılabilir; uzatma süresi toplam üç yılı, Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısım Dördüncü, Beşinci, Altıncı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar ile Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlarda dört yılı geçemez.

(3) Bu maddede öngörülen adli kontrol süreleri, çocuklar bakımından yarı oranında uygulanır.

Değerlendirme:

CMK kapsamında mad 110 dan sonra gelmek üzere madde 110/A ile adli kontrol altında geçecek azami süreler belirlenmiştir.

Bu noktada uzun süren tutukluluk tedbirlerinin yarattığı mağduriyetlerin son dönemde uzun süren adli kontrol yükümlülükleri yönünden de ortaya çıktığı gözetilerek yapılan azami süre düzenlemesi yerindedir.

(Madde 18)

Kararların yerine getirilmesi, iletişim içeriklerinin yok edilmesi

Madde 137 – (1) 135 inci maddeye göre verilecek karar gereğince Cumhuriyet savcısı veya görevlendireceği adli kolluk görevlisi, telekomünikasyon hizmeti veren kurum ve kuruluşların yetkililerinden iletişimin tespiti, dinlenmesi veya kayda alınması işlemlerinin yapılmasını ve bu amaçla cihazların yerleştirilmesini yazılı olarak istediğinde, bu istem derhâl yerine getirilir; yerine getirilmemesi hâlinde zor kullanılabilir. İşlemin başladığı ve bitirildiği tarih ve saat ile işlemi yapanın kimliği bir tutanakla saptanır.

(2) 135 inci maddeye göre verilen karar gereğince tutulan kayıtlar, Cumhuriyet Savcılığınca görevlendirilen kişiler tarafından çözümlenerek metin hâline getirilir. Yabancı dildeki kayıtlar, tercüman aracılığı ile Türkçe'ye çevrilir.

(3) 135 inci maddeye göre verilen kararın uygulanması sırasında şüpheli hakkında kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar verilmesi ya da aynı maddenin birinci fıkrasına göre hâkim onayının alınamaması halinde, bunun uygulanmasına Cumhuriyet savcısı tarafından derhâl son verilir. Bu durumda, yapılan tespit veya dinlemeye ilişkin kayıtlar Cumhuriyet savcısının denetimi altında en geç on gün içinde yok edilerek, durum bir tutanakla tespit edilir. **Beraat kararı verilmesi durumunda da tespit veya dinlemeye ilişkin kayıtlar, hakim denetimi altında aynı usulle yok edilir.**

(4) Tespit ve dinlemeye ilişkin kayıtların yok edilmesi halinde soruşturma **veya kovuşturma** evresinin bitiminden itibaren, en geç onbeş gün içinde, Cumhuriyet **Bbaşsavcılığı veya mahkeme**, tedbirin nedeni, kapsamı, süresi ve sonucu hakkında ilgisine yazılı olarak bilgi verir.

Değerlendirme:

CMK kapsamında mad 137 içeriğinde iletişimin denetlenmesi kapsamında alınan kayıtların mahkeme nezdinde yürütülen kovuşturma sonucunda beraat kararı ile sonuçlanması halinde kayıtların yok edileceği düzenlenmiştir.

Bu düzenlemede kesinleşme ibaresinin yer almaması kanun yolu incelemesinden önce delillerin yok edilmesi sonucunu doğurabileceği gibi kesinleşen beraat kararları sonrasında da dosya hakkında olağanüstü kanun yolu başvurusunda bulunabileceği veya bireysel başvuru yoluna gidilmesi durumunda dosya içerisindeki delillerin yok edilmesi sonucunu doğurabilecektir. Bu son derece sakıncalı durumda kişilerin özel hayatının ve haberleşmelerinin gizliliğinin sağlanması yönünden ilgili kayıtların yok edilebilmesi için adil yargılanma hakkı ve hak arama özgürlüğü yönünden bir ihlal ortaya çıkmaması için bireysel başvuru yolunda olduğu hariç ceza zamaşımını süresinin dolması durumunda ve belirtilen kayıtların yok edileceği düzenlenmelidir.

(Madde 19)

Kamu davasını açma görevi

Madde 170 – (1) Kamu davasını açma görevi, Cumhuriyet savcısı tarafından yerine getirilir.

(2) Soruşturma evresi sonunda toplanan deliller, suçun işlendiği hususunda yeterli şüphe oluşturuyorsa; Cumhuriyet savcısı, bir iddianame düzenler.

(3) Görevli ve yetkili mahkemeye hitaben düzenlenen iddianamede;

a) Şüphelinin kimliği,

b) Müdafii,

c) Maktul, mağdur veya suçtan zarar görenin kimliği,

d) Mağdurun veya suçtan zarar görenin vekili veya kanunî temsilcisi,

e) Açıklanmasında sakınca bulunmaması halinde ihbarda bulunan kişinin kimliği,

f) Şikâyetle bulunan kişinin kimliği,

g) Şikâyetin yapıldığı tarih,

h) Yüklenen suç ve uygulanması gereken kanun maddeleri,

i) Yüklenen suçun işlendiği yer, tarih ve zaman dilimi,

j) Suçun delilleri,

k) Şüphelinin tutuklu olup olmadığı; tutuklanmış ise, gözaltına alma ve tutuklama tarihleri ile bunların süreleri,

Gösterilir.

(4) İddianamede, yüklenen suç oluşturulan olaylar, mevcut delillerle ilişkilendirilerek açıklanır; **yüklenen suç oluşturulan olaylar ve suçun delilleriyle ilgisi bulunmayan bilgilere yer verilmez.**

(5) İddianamenin sonuç kısmında, şüphelinin sadece aleyhine olan hususlar değil, lehine olan hususlar da ileri sürülür.

(6) İddianamenin sonuç kısmında, işlenen suç dolayısıyla ilgili kanunda öngörülen ceza ve güvenlik tedbirlerinden hangilerine hükmedilmesinin istendiği; suçun tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, ilgili tüzel kişi hakkında uygulanabilecek olan güvenlik tedbiri açıkça belirtilir.

Değerlendirme:

CMK kapsamında mad 170’te yapılan değişiklik ile iddianame içeriğinde “*yüklenen suç oluşturulan olaylar ve suçun delilleriyle ilgisi bulunmayan bilgilere yer verilmez*” ifadesi düzenlenmiştir.

Son dönemde uzun içeriğe sahip ancak yalnızca son kısmında ilgili yargılamaya konu eylemleri içerir iddianamelerin ortaya çıktığı düşünülmektedir. Kanun koyucu tarafından Cumhuriyet Savcılarına iddianame içeriği konusunda kısıtlayıcı bir düzenleme getirilmiştir. Bu noktada olması gerekene hizmet eden bu düzenleme yerinde bulunmuştur.

(Madde 20)

İddianamenin sanığa tebliği ve sanığın çağırılması

Madde 176 – (1) İddianame, çağrı kâğıdı ile birlikte sanığa tebliğ olunur. **Ayrıca, iddianameye ilişkin bilgiler ve duruşma tarihi; telefon, telgraf, faks, elektronik posta gibi iletişim bilgilerinin dosyada bulunması halinde bu araçlardan yararlanılmak suretiyle de bildirilir, ancak çağrı kâğıdına bağlanan sonuçlar bu durumda uygulanmaz.**

(2) Tutuklu olmayan sanığa tebliğ olunacak çağrı kâğıdına mazereti olmaksızın gelmediğinde zorla getirileceği yazılır.

(3) Tutuklu sanığın çağrılması duruşma gününün tebliği suretiyle yapılır. Sanıktan duruşmada kendisini savunmak için bir istemde bulunup bulunmayacağı ve bulunacaksa neden ibaret olduğunu bildirmesi istenir; müdafii de sanıkla birlikte davet olunur. Bu işlem, tutuklunun bulunduğu ceza infaz kurumunda cezaevi kâtibi veya bu işle görevlendirilen personel yanına getirilerek tutanak tutulmak suretiyle yapılır.

(4) Yukarıdaki fıkralar gereğince, çağrı kâğıdının tebliğiyle duruşma günü arasında en az bir hafta süre bulunması gerekir.

Değerlendirme:

CMK kapsamında mad 176'ya eklenen fıkra ile iddianamenin ve duruşmaya dair bilgilerin sanığa tüm bilişim teknolojilerine dayanan yöntemlerle bildirileceği ancak çağrı kâğıdına bağlanan sonuçların bu durumda uygulanmayacağı düzenlenmiştir.

Yargılamalardan eline ulaşmayan tebligatlarla uzun süre haberdar olmayan veya bir sebeple tebligatların yapılamadığı yargılamalar yönünden bilişim teknolojilerinden faydalanılması ve kişinin hakkındaki yargılamadan haberdar edilmesi ve bu ulaşımı garantilenemeyen yöntemle hukuken sonuç bağlanmaması önemli ve gerekli bir düzenlemedir.

(Madde 21)

Suçun mağduru ile şikâyetçinin çağırılması

Madde 233 – (1) Mağdur ile şikâyetçi, Cumhuriyet savcısı veya mahkeme başkanı veya hâkim tarafından çağrı kâğıdı ile çağırılıp dinlenir. **Kovuşturma evresine geçildiğinde çağrı kâğıdına iddianame eklenir. Ayrıca, iddianameye ilişkin bilgiler ve duruşma tarihi; telefon, telgraf, faks, elektronik posta gibi iletişim bilgilerinin dosyada bulunması halinde bu araçlardan yararlanılmak suretiyle de bildirilir.**

(2) Bu hususta yapılacak çağrı **ve zorla getirme** bakımından tanıklara ilişkin hükümler uygulanır.

Değerlendirme:

CMK kapsamında mad 233'a eklenen ibarelerle mağdura da iddianamenin tebliği zorunluluğu yanında, mağdurun da bilişim sistemleri kullanılarak yargılamadan haberdar edileceği düzenlenmiştir.

Mağdurlara yalnızca çağrı kâğıdı gönderilmesi ve yapılacak yargılamadaki suçlamalar hakkında bilgi verilmemesi özellikle vekille takip edilmeyen yargılama yönünden ikincil mağduriyetler yaratabildiğinden yerinde bir düzenleme olduğu kanaatindeyiz.

(Madde 22)

Seri muhakeme usulü

Madde 250 – (Mülga: 2/7/2012-6352/105 md.) (Başlığı ile Birlikte Yeniden Düzenleme:17/10/2019-7188/23 md.) (1) Soruşturma evresi sonunda aşağıdaki suçlarla ilgili olarak kamu davasının açılmasının ertelenmesine karar verilmediği takdirde seri muhakeme usulü uygulanır:

- a) Türk Ceza Kanununda yer alan;
1. Hakkı olmayan yere tecavüz (madde 154, ikinci ve üçüncü fıkra),
 2. Genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması (madde 170),
 3. Trafik güvenliğini tehlikeye sokma (madde 179, ikinci ve üçüncü fıkra),
 4. Gürültüye neden olma (madde 183),
 5. Parada sahtecilik (madde 197, ikinci ve üçüncü fıkra),
 6. Mühür bozma (madde 203),
 7. Resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyan (madde 206),
 8. Kumar oynanması için yer ve imkan sağlama (madde 228, birinci fıkra),
 9. Başkasına ait kimlik veya kimlik bilgilerinin kullanılması (madde 268), suçları.
- b) 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanunun 13 üncü maddesinin birinci, üçüncü ve beşinci fıkraları ile 15 inci maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarında belirtilen suçlar.
- c) 31/8/1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanununun 93 üncü maddesinin birinci fıkrasında belirtilen suç.
- d) 13/12/1968 tarihli ve 1072 sayılı Rulet, Tilt, Langırt ve Benzeri Oyun Alet ve Makinaları Hakkında Kanunun 2 nci maddesinde belirtilen suç.
- e) 24/4/1969 tarihli ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun ek 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (1) numaralı bendinde belirtilen suç.
- (2) Cumhuriyet savcısı veya kolluk görevlileri, şüpheliyi, seri muhakeme usulü hakkında bilgilendirir.
- (3) Cumhuriyet savcısı tarafından seri muhakeme usulünün uygulanması şüpheliye teklif edilir ve şüphelinin müdafii huzurunda teklifi kabul etmesi hâlinde bu usul uygulanır.
- (4) Cumhuriyet savcısı, Türk Ceza Kanununun 61 inci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen hususları göz önünde bulundurarak, suçun kanuni tanımında öngörülen cezanın alt ve üst sınırı arasında tespit edeceği temel cezadan **ve koşulları bulunduğu takdirde zincirleme suça ilişkin hükümler uygulandıktan sonra belirlenen cezadan** yarı oranında indirim uygulamak suretiyle yaptırım belirler.
- (5) Dördüncü fıkra uyarınca sonuç olarak belirlenen hapis cezası Cumhuriyet savcısı tarafından, koşulları bulunması hâlinde Türk Ceza Kanununun 50 nci maddesine göre seçenek yaptırımlara çevrilebilir veya 51 inci maddesine göre ertelenebilir.
- (6) Bu maddeye göre belirlenen yaptırımlar hakkında, Cumhuriyet savcısı tarafından, koşulları bulunması hâlinde 231 inci madde kıyasen uygulanabilir.
- (7) Bu madde kapsamında yaptırım uygulanması, güvenlik tedbirlerine ilişkin hükümlerin uygulanmasına engel teşkil etmez.
- (8) Cumhuriyet savcısı, şüpheli hakkında seri muhakeme usulünün uygulanmasını yazılı olarak görevli mahkemeden talep eder. Talep yazısında;
- a) Şüphelinin kimliği ve müdafii,
 - b) Mağdur veya suçtan zarar görenlerin kimliği ile varsa vekili veya kanuni temsilcisi,
 - c) İsnat olunan suç ve ilgili kanun maddeleri,
 - d) İsnat olunan suçun işlendiği yer, tarih ve zaman dilimi,
 - e) Şüphelinin tutuklu olup olmadığı; tutuklanmış ise, gözaltına alma ve tutuklama tarihleri ile bunların süreleri,
 - f) İsnat olunan suçu oluşturan olayların özeti,
 - g) Üçüncü fıkrada belirtilen şartların gerçekleştiği,
 - h) Belirlenen yaptırım ile beşinci ve altıncı fıkra uygulanmış ise bunlara ilişkin hususlar ve güvenlik tedbirleri,
- gösterilir. **Bu fıkraya aykırı olarak düzenlendiği belirlenen yaptırımda maddi hata yapıldığı, yaptırım hakkında 231 inci ve Türk Ceza Kanununun 50 ve 51 inci maddelerinin uygulanmasında objektif koşulların gerçekleşmediği ya da teklif edilen cezanın mahiyetine**

uygun bir güvenlik tedbiri belirtilmediği anlaşılan talep yazısı, eksikliklerin tamamlanması amacıyla mahkemece Cumhuriyet başsavcılığına iade edilir. Cumhuriyet savcısı tarafından eksiklikler tamamlandıktan ve hatalı noktalar düzeltildikten sonra talep yazısı yeniden düzenlenerek mahkemeye gönderilir.

(9) Mahkeme, şüpheliyi müdafii huzurunda dinledikten sonra üçüncü fıkradaki şartların gerçekleştiği ve eylemin seri muhakeme usulü kapsamında olduğu kanaatine varırsa talepte belirlenen yaptırım doğrultusunda şartların gerçekleştiği, eylemin seri muhakeme usulü kapsamında olduğu ve dosyadaki mevcut delillere göre mahkumiyet kararı verilmesi gerektiği kanaatine varırsa talep yazısında belirtilen yaptırımdan daha ağır olmamak üzere dört ila yedinci fıkra hükümleri doğrultusunda hüküm kurar; aksi takdirde talebi reddeder ve soruşturmanın genel hükümlere göre sonuçlandırılması amacıyla dosyayı Cumhuriyet başsavcılığına gönderir. Mazeretsiz olarak mahkemeye gelmeyen şüpheli, bu usulden vazgeçmiş sayılır. (Anayasa Mahkemesinin 31/3/2021 tarihli ve E.:2020/35; K.:2021/26 sayılı kararı ile bu fıkranın birinci cümlesinde yer alan "...talepte belirlenen yaptırım doğrultusunda..." ibaresi birinci fıkranın (a) bendinin (7) numaralı alt bendi yönünden iptal edilmiştir.)

(10) Seri muhakeme usulünün herhangi bir sebeple tamamlanamaması veya soruşturmanın genel hükümlere göre sonuçlandırılması amacıyla Cumhuriyet başsavcılığına gönderilmesi hâllerinde, şüphelinin seri muhakeme usulünü kabul ettiğine ilişkin beyanları ile bu usulün uygulanmasına dair diğer belgeler, takip eden soruşturma ve kovuşturma işlemlerinde delil olarak kullanılamaz.

(11) Suçun iştirak hâlinde işlenmesi durumunda şüphelilerden birinin bu usulün uygulanmasını kabul etmemesi hâlinde seri muhakeme usulü uygulanmaz. **Seri muhakeme usulü, bu kapsama giren bir suçun, kapsama girmeyen başka bir suçla birlikte işlenmiş olması halinde uygulanmaz.**

(12) Seri muhakeme usulü, yaş küçüklüğü ve akıl hastalığı ile sağır ve dilsizlik hâllerinde uygulanmaz.

(13) Resmî mercilere beyan edilmiş olup da soruşturma dosyasında yer alan adreste bulunmama veya yurt dışında olma ya da başka bir nedenle şüpheliye ulaşılamaması hâlinde, seri muhakeme usulü uygulanmaz.

(14) Dokuzuncu fıkra kapsamında Cumhuriyet savcısının talebi doğrultusunda mahkemece kurulan hükme itiraz edilebilir. **İtiraz mercii, itirazı üçüncü ve dokuzuncu fıkralardaki şartlar yönünden inceler.**

(15) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Adalet Bakanlığı tarafından çıkarılan yönetmelikle belirlenir.

Değerlendirme:

CMK kapsamında mad 250 maddede yapılan değişiklikler ile Seri muhakeme usulünde Mahkeme Hakiminin takdir yetkisi ve hüküm verme seçenekleri genişletilmiş, talep yazısında belirlenenden daha lehe olan düzenlemelere göre karar verebileceği belirtilmiştir. Bu noktada hakime talep yazısını tıpkı iddianamede olduğu gibi yasal unsurları taşıması halinde iade yetkisi tanınmıştır.

Aynı zamanda tıpkı uzlaştırmada olduğu gibi birlikte işlenen suçun bu usulde yargılanamayacak olması durumunda her iki suç yönünden de seri muhakeme usulüne başvurulamayacağı düzenlenmiştir.

Anayasa Mahkemesi'nin yakın tarihte vermiş olduğu 2020/5 E. 2021/26 K. Sayılı 31.03.2021 tarihli kararı doğrultusunda maddede iptal edilen hükümler ile hakimin

yetkilerinin kısıtlanmasına dair düzenlemeyi ortadan kaldırdığı dikkate alınarak iptal kararı doğrultusunda kanun koyucu tarafından madde yapısı yeniden düzenlenmiş ve genişletilmiştir.

(Madde 23)

Basit yargılama usulü

Madde 251 – (Mülga: 2/7/2012-6352/105 md.) (Başlığı ile Birlikte Yeniden Düzenleme:17/10/2019-7188/24 md.) (1) Asliye ceza mahkemesince, iddianamenin kabulünden sonra adli para cezasını ve/veya üst sınırı iki yıl veya daha az süreli hapis cezasını gerektiren suçlarda basit yargılama usulünün uygulanmasına karar verilebilir. **175 inci maddenin ikinci fıkrası uyarınca duruşma günü belirlendikten sonra basit yargılama usulü uygulanmaz.**

(2) Basit yargılama usulünün uygulanmasına karar verildiği takdirde mahkemece iddianame; sanık, mağdur ve şikâyetçiye tebliğ edilerek, beyan ve savunmalarını on beş gün içinde yazılı olarak bildirmeleri istenir. Tebligatta duruşma yapılmaksızın hüküm verilebileceği hususu da belirtilir. Ayrıca, toplanması gereken belgeler, ilgili kurum ve kuruluşlardan talep edilir.

(3) Beyan ve savunma için verilen süre dolduktan sonra mahkemece duruşma yapılmaksızın ve Cumhuriyet savcısının görüşü alınmaksızın, Türk Ceza Kanununun 61 inci maddesi dikkate alınmak suretiyle, 223 üncü maddede belirtilen kararlardan birine hükmedilebilir. Mahkûmiyet kararı verildiği takdirde sonuç ceza dörtte bir oranında indirilir.

(4) Mahkemece, koşulları bulunması hâlinde; kısa süreli hapis cezası seçenek yaptırımlara çevrilebilir veya hapis cezası ertelenebilir ya da uygulanmasına sanık tarafından yazılı olarak karşı çıkılmaması kaydıyla hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilir.

(5) Hükümde itiraz usulü ile itirazın sonuçları belirtilir.

(6) Mahkemece gerekli görülmesi hâlinde bu madde uyarınca hüküm verilinceye kadar her aşamada duruşma açmak suretiyle genel hükümler uyarınca yargılamaya devam edilebilir.

(7) Basit yargılama usulü, yaş küçüklüğü, akıl hastalığı, sağır ve dilsizlik hâlleri ile soruşturma veya kovuşturma yapılması izne ya da talebe bağlı olan suçlar hakkında uygulanmaz.

(8) Basit yargılama usulü, bu kapsama giren bir suçun, kapsama girmeyen başka bir suçla birlikte işlenmiş olması hâlinde uygulanmaz.

Değerlendirme:

CMK kapsamında Basit Yargılama Usulünün duruşma günü belirlendikten sonra uygulanamayacağı düzenlenmiştir.

Anayasa Mahkemesi'nin 2020/16 E. 2020/33 K. Sayılı 25.06.2020 tarihli kararı ile basit yargılama usulünün sanıklar lehine bir düzenleme olduğu değerlendirilmesi ile geçmişe yürümesini engelleyen yasal düzenlemelerin iptaline karar verdiği karar sonrasında devam eden yargılamalarda basit yargılama usulünün uygulanmasına karar verilmek zorunda kaldığı ve iş yükünün azaltılması amacıyla getirilen bu usulün işlevsizleştiğini gören kanun koyucu ne yazık ki işbu yeni düzenleme ile Anayasa Mahkemesi'nin kararının aksine hareket etmektedir. Bu noktada basit yargılama usulünün tüm yapısının ve ceza indirim oranının gözden geçirilmesi ve düzenlemenin tamamen yeni bir yapıya kavuşturulması en doğru adım olacaktır.

(Teklif Madde 24)

İtiraz usulü ve inceleme mercileri

Madde 268 – (1) Hâkim veya mahkeme kararına karşı itiraz, kanunun ayrıca hüküm koymadığı hâllerde 35 inci maddeye göre ilgililerin kararı öğrendiği günden itibaren yedi gün içinde kararı veren mercie verilecek bir dilekçe veya tutanağa geçirilmek koşulu ile zabıt kâtibine beyanda bulunmak suretiyle yapılır. Tutanakla tespit edilen beyanı ve imzayı mahkeme başkanı veya hâkim onaylar. 263 üncü madde hükmü saklıdır.

(2) Kararına itiraz edilen hâkim veya mahkeme, itirazı yerinde görürse kararını düzeltir; yerinde görmezse en çok üç gün içinde, itirazı incelemeye yetkili olan mercie gönderir.

(3) İtirazı incelemeye yetkili merciler aşağıda gösterilmiştir:

a) (Değişik: 18/6/2014-6545/74 md.) Sulh ceza hâkimliği kararlarına yapılan itirazların incelenmesi, o yerde birden fazla sulh ceza hâkimliğinin bulunması hâlinde, numara olarak kendisini izleyen hâkimliğe; son numaralı hâkimlik için bir numaralı hâkimliğe; ağır ceza mahkemesinin bulunmadığı yerlerde tek sulh ceza hâkimliği varsa, yargı çevresinde görev yaptığı ağır ceza mahkemesinin bulunduğu yerdeki sulh ceza hâkimliğine; ağır ceza mahkemesinin bulunduğu yerlerde tek sulh ceza hâkimliği varsa, en yakın ağır ceza mahkemesinin bulunduğu yerdeki sulh ceza hâkimliğine aittir.

b) (Değişik: 18/6/2014-6545/74 md.) ~~İtiraz üzerine ilk defa sulh ceza hâkimliği tarafından verilen tutuklama kararlarına itiraz edilmesi durumunda da (a) bendindeki usul uygulanır. Ancak, ilk tutuklama talebini reddeden sulh ceza hâkimliği, tutuklama kararını itiraz mercii olarak inceleyemez.~~ **Sulh ceza hakimliğinin tutuklama ve adli kontrole ilişkin verdiği kararlara karşı yapılan itirazların incelenmesi, yargı çevresinde bulunduğu asliye ceza mahkemesi hakimine aittir. İtirazı incelemeye yetkili mercilerin farklı olduğu hallerde, itirazların gecikmeksizin incelenmesi amacıyla, kararına itiraz edilen sulh ceza hakimliği tarafından gerekli tedbirler alınır. Sulh ceza hakimliği işleri, asliye ceza hakimliği tarafından görülüyorsa itirazı inceleme yetkisi ağır ceza mahkemesi başkanına aittir.**

c) Asliye ceza mahkemesi hâkimi tarafından verilen kararlara yapılacak itirazların incelenmesi, yargı çevresinde buldukları ağır ceza mahkemesine ve bu mahkeme ile başkanı tarafından verilen kararlar hakkındaki itirazların incelenmesi, o yerde ağır ceza mahkemesinin birden çok dairesinin bulunması hâlinde, numara olarak kendisini izleyen daireye; son numaralı daire için birinci daireye; o yerde ağır ceza mahkemesinin tek dairesi varsa, en yakın ağır ceza mahkemesine aittir.

d) Naip hâkim kararlarına yapılacak itirazların incelenmesi, mensup oldukları ağır ceza mahkemesi başkanına, istinabe olunan mahkeme kararlarına karşı yukarıdaki bentlerde belirtilen esaslara göre buldukları yerdeki mahkeme başkanı veya mahkemeye aittir.

e) Bölge adliye mahkemesi ceza dairesinin kararları ile Yargıtay ceza dairesinin esas mahkeme olarak baktıkları davalarda verdikleri kararlara yapılan itirazlarda; üyenin kararını görevli olduğu dairesinin başkanı, daire başkanı ile ceza dairesinin kararını numara itibarıyla izleyen ceza dairesi; son numaralı daire söz konusu ise birinci ceza dairesi inceler.

Değerlendirme:

CMK kapsamında mad 268'de yapılan değişiklik ile kanun yolu incelemesindeki aktarma etkisi yeniden düzenlenmiş ve Sulh Ceza Hakimlikleri tarafından verilen kararların itiraz denetimlerini Asliye Ceza Mahkemeleri tarafından yapılması düzenlenmiştir.

Sulh Ceza Mahkemeleri döneminde zaten bu şekilde aktarma etkisi ile bir üst merci tarafından denetim yapılması mekanizması Sulh Ceza Hakimliklerinin kurulması ile kanun koyucu eliyle ortadan kaldırılmış olup şimdi eski yapıya dönüşe dair getirilen düzenleme yargı reformu olarak sunulmaktadır. Olması gereken düzenlemeye geri dönülmesi yerindedir.

Saygılarımızla,

Türkiye Barolar Birliği CMK Komisyonu